

Schelde nieuwsbrief

EEN UITGAVE VAN
HET SCHELDE
INFORMATIECENTRUM
NOVEMBER 2004
NUMMER 41

IN DIT NUMMER

NIEUW LEVEN OP BOELWERF IN TEMSE

De beroemde scheepswerf in Temse is verdwenen, maar er is weer bedrijvigheid

pag. 4

LOKALE OVERHEDEN VERBINDEN ZICH OVER

Zeeuwse overheden laten gezamenlijk hun stem horen in de Taakgroep Westerschelde

pag. 6

RUBRIEKEN

Scheldemonitor:
Risicocontouren

pag. 3

ScheldeNieuws

pag. 5

Gespot!

Motorcrossover aan de
Schelde

pag. 7

Wonen en werken:

Graaf John De Marnix

De Sainte Adegonde

pag. 8

Natuurorganisaties lanceren campagne voor Schelde De Schelde natuurlijk!

Noordelijk Eiland

Als je tien Nederlanders of Belgen vraagt een groot natuurgebied in Nederland of België te noemen, dan zal waarschijnlijk niemand spontaan aan het Schelde-estuarium denken. Niettemin herbergt deze riviermonding het belangrijkste getijdengebied van Noordwest-Europa. Maar de natuurwaarden worden bedreigd door toenemende menselijke druk. Om het tij te keren en het draagvlak voor een natuurvriendelijk beheer te vergroten, lanceerden drie Vlaamse en vier Nederlandse natuur- en milieuorganisaties de campagne 'De Schelde Natuurlijk!'. Schelde Nieuwsbrief liet Ann Dewicke van WWF-België - één van deze organisaties - aan het woord.

"Menigeen ziet het Schelde-estuarium als een drukke scheepvaartroute, geflankeerd door grijze industriezones langs de oevers. Dat de Schelde ook schitterende natuur herbergt, weet lang niet iedereen", vertelt Ann Dewicke. De Vlaamse natuurbeschermster mag

dan ook graag verhalen over de bijzondere natuurwaarden: "De zoetwater slik- en schorgebieden van de Zeeschelde zijn een zeldzaamheid op Europese schaal. Het Schelde-estuarium is voor talloze dieren belangrijk als broedgebied, paaipplaats en voedselbron. Tijdens de

doortrek- en winterperiode vertoeven er meer dan 150.000 watervogels, voornamelijk steltlopers, eenden en ganzen. Bovendien is de Westerschelde een belangrijk opgroei-gebied voor jonge platvisjes als tong en schol".

NATUURLIJKE DYNAMIEK

"De Schelde is de laatste rivier in Noordwest-Europa met een min of meer natuurlijk functionerend meergeulensysteem", zo vervolgt Dewicke. Dit betekent dat er voor het opkomend en het afgaand water afzonderlijke vloed- en ebgeulen bestaan. Deze twee hoofdgeulen zijn gescheiden door zandplaten, zelf doorsneden met een wirwar van kleinere geu-

len. Door de invloed van de getijden en de wisselende hoogtes ontstaat aldus een heel gevarieerde omgeving met diep en ondiep water, zandplaten, slikken en schorren en meer stroomopwaarts ook rietlanden en vloedbossen. De dynamiek, in combinatie met talrijke natuurlijke overgangen van zoet naar brak en zout (zee)water, vormt de basis van de rijke Scheldenatuur, met een weelderige diversiteit aan biotopen, dier- en plantensoorten”.

MENSELIJKE INGEPEN

Maar dit ideaalplaatje staat voortdurend onder druk volgens de WWF-vertegenwoordiger: “Sinds de 10de eeuw zet de mens het Schelde-estuarium naar zijn hand met dijken en inpolderingen. Vanaf het begin van de twintigste eeuw wordt de vaargeul stelselmatig verdiept. En in de laatste decennia hebben de economische ontwikkelingen de natuurwaarden van het estuarium sterker onder druk gezet. De Schelde moet zich in een steeds krapper wordend jasje wringen. Dat gaat ten koste van fysische, chemische en biologische processen.”

“Een ander gevolg van het menselijk ingrijpen is dat de watermassa van de vloedgolf verder

stroomopwaarts wordt gestuwd. Getijdenverschillen, getijvolume en stroomsnelheden nemen toe, waardoor niet alleen de druk op de estuariene leefgebieden als slikken en schorren en hun leefgemeenschappen verhoogt, maar tevens de kans op overstromingen!”

ONOMKEERBAAR KEERPUNT

“Er zijn aanwijzingen dat de grenzen van de veerkracht van het estuariene systeem steeds dichter naderen en mogelijk reeds zijn bereikt.”, stelt Dewicke dreigend. “Een onomkeerbare verandering bedreigt de dynamiek van het meergeulensysteem, de kans op een omslag naar één enkele hoofdgeul is reëel. Dat zou het einde

betekenen van een aantal unieke kwaliteiten en eigenschappen van het Schelde-estuarium. En daarbij gaat het niet alleen om belangrijke ecologische, maar ook om economisch en maatschappelijk relevante waarden, zoals het waterbergend vermogen en de stromingsregulatie voor de veiligheid.”

“Om dit rampscenario te vermijden moet het estuariene systeem robuuster worden. Het moet ‘tegen een stootje kunnen’, externe ingrepen kunnen opvangen en het natuurlijk functioneren tot een nieuw evenwicht kunnen brengen. Hiervoor is echter meer ruimte voor de rivier nodig en meer vrijheid voor de getijdenwerking die de dynamiek van schorren, geulen en platen vergroot.”

PUBLIEKSCAMPAGNE

“Het is tragisch dat de natuurlijke waarden van het Schelde-estuarium zo slecht gekend zijn”, aldus Ann Dewicke. Daarom voeren natuur- en milieuorganisaties – grensoverschrijdend - een grootschalige sensibilisatiecampagne. De bedoeling is de natuur van de Schelde onder de aandacht te brengen van het brede publiek. De grote troef is het mobiele ‘Schelde-ervarium’. Deze campagnebus, rijdt de komende maanden door België en Nederland en bezoekt tal

van evenementen. In de bus kunnen bezoekers raden naar de geur van slikken en schorren, verschillende Schelmedialecten beluisteren, vogelgeluiden identificeren, haaiantanden voelen of Antwerpen laten onderstromen. Ook draait een documentaire over het Schelde-estuarium en zijn er 3 reizende minitentoonstellingen. De ‘Wegwijzer naar de mooiste Scheldenatuur’ is een folder in zakformaat die negen gebieden in de kijker brengt waar natuur en recreatie aardig samengaan. In de lente van 2005 staat een groot Schelde-evenement gepland. De campagne loopt tot eind 2005.

TOEKOMSTVISIE

Eind dit jaar worden belangrijke politieke beslissingen genomen over de toekomst van het Schelde-estuarium. De basis daarvoor vormt de ‘Ontwikkelingsschets 2010’, die in september verscheen. Deze ontwikkelingsschets, opgemaakt in opdracht van de Vlaamse en Nederlandse regering, heeft tot doel toegankelijkheid, veiligheid en natuurlijkheid op een evenwichtige wijze in concrete projecten en maatregelen uit te werken. Volgens de natuur- en milieuorganisaties maakt de schets die doelstelling echter niet waar. “Vooral de voorgestelde natuurmaatregelen langs de Westerschelde schieten volledig tekort”, stelt Dewicke. “Bovendien ontbreken garanties dat de natuurmaatregelen gerealiseerd worden. Al met al heeft de schets daarmee het karakter gekregen van een besluit over verdere verruiming van de vaargeul, met enkele voetnoten over de natuur. Aldus lijkt het belang van de Scheldenatuur te worden miskend.” (BB)

MEER INFORMATIE

Ann Dewicke, WWF België
+32 (0)2 340 09 70
www.descheldenatuurlijk.be
www.descheldenatuurlijk.nl

Prosperhaven

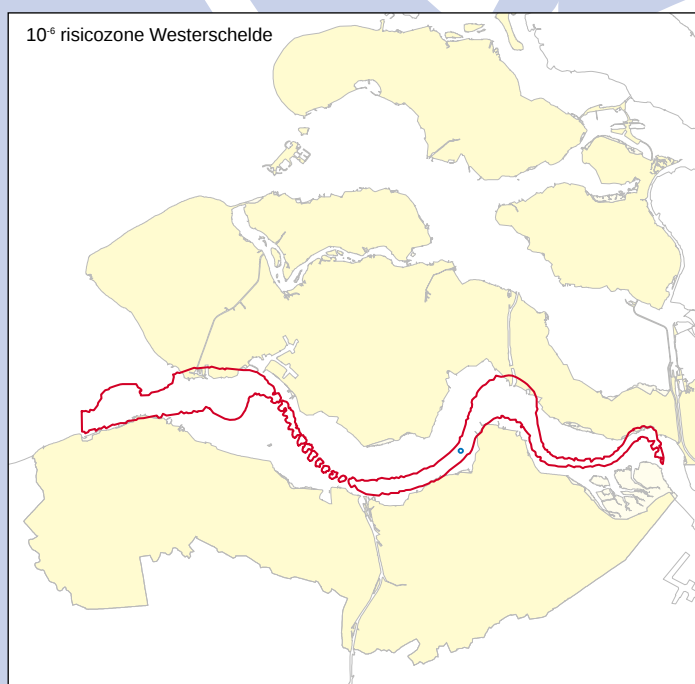
De natuur- en milieuorganisaties vinden dat de onderzoeksresultaten die ten grondslag lagen aan de Ontwikkelingsschets 2010 wel voldoende opties bieden tot een verzoening van economische en ecologische belangen in het Scheldegebied. Daarom hebben de partnerorganisaties van 'De Schelde Natuurlijk!' een gezamenlijke visie op de toekomst van het Schelde-estuarium uitgewerkt. Hierin schuiven ze tien concrete projecten voor natuurherstel en -ontwikkeling naar voren.

1. Natuurherstel Kalkense Meersen (in de zoetwaterzone bij Wetteren)
2. Natuurherstel Durmevallei (in de brakwaterzone bij Temse)
3. Getij-invloed in de Hedwigepolder en de Prosperpolder (op de grens van België en Nederland)
4. Zoutwater getij-invloed in diverse polders langs de Kop van Ossensisse (Zeeuws-Vlaanderen)
5. Zoutwater getij-invloed in de van Hattumpolder, Everingepolder en Zuidpolder (Zuid-Beveland)
6. Aanleg van een buitendijks broedgebied op de Hooge Springer (zandplaat in de Westerschelde ter hoogte van Breskens)
7. Instelling van een grensoverschrijdend zeereservaat 'Vlakte van de Raan' (mondingsgebied)
8. Natuurontwikkeling in het Zwin (Belgisch – Nederlandse kust)
9. Aanleg van een brakke tot zoute inlaag bij Ellewoutsdijk (Zuid-Beveland)
10. Natuurontwikkelingsplan 'Waterdunen' (Breskens – Nieuwvliet)

De coalitiepartners van 'De Schelde Natuurlijk!' zijn WWF-België, Bond Beter Leefmilieu en Natuurpunt vanuit Vlaanderen, Vogelbescherming Nederland, Vereniging Natuurmonumenten, Vereniging Zeeuwse Milieufederatie en Stichting het Zeeuwse Landschap vanuit Nederland. De campagne 'De Schelde Natuurlijk!' werd o.a. mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (Interreg) en de Vlaamse en Nederlandse Overheden.

Scheldemonitor: risicocontouren

Over de Westerschelde vervoeren schepen onder andere gevaarlijke stoffen. Vervoer over water staat weliswaar bekend als veilig, maar er bestaat altijd een kleine kans op een calamiteit. Ontwikkelingen in de scheepvaart en gewijzigde wetenschappelijke inzichten hebben er echter voor gezorgd dat de zogenaamde risicocontourenkaart van de Westerschelde erg veranderd is.

De plaatsgebonden 10^{-6} -risicocontouren (zie tekst) voor calamiteiten door scheepsongevallen op de Westerschelde van voorheen (rood) en nu (blauw) (richtjaar 2003).

Bestuurders hanteren een norm voor een aanvaardbaar risico: de kans dat in een jaar tijd mensen overlijden door een scheepsongeval met gevaarlijke stoffen mag maximaal één miljoenste (10^{-6}) zijn. Dit risico is als een lijn (contour) op een geografische kaart in te tekenen. Buiten die contour is het risico kleiner, erbinnen groter. Die lijn berekenen specialisten op grond van de omvang van de transporten en de (calamiteuze) eigenschappen van gevaarlijke stoffen. Op de Westerschelde zijn vooral het transport van gas en ammoniak bepalend. De figuur geeft de zogenoemde plaatsgebonden 10^{-6} -risicocontouren zoals die voorheen gehanteerd werden, en de nieuwe die gebaseerd zijn op de situatie in 2003. Het verschil is groot. Kwamen de contouren destijds onder andere in Vlissingen, Breskens en Terneuzen aan land, nu is er slechts een

zeer klein gebiedje midden in de vaargeul ten oosten van Terneuzen, waar het risico boven de norm is.

Het verschil heeft verschillende oorzaken: 1. de veiligheid van de (ammoniak)schepen is groter geworden; 2. de inzichten over de verspreiding van ammoniak bij een calamiteit zijn veranderd: de ammoniak zal veel meer door het water worden opgenomen en sterker vervluchtigen dan voorheen werd aangenomen; en 3. het transport van ammoniak ten westen van Terneuzen is afgenomen, dankzij afspraken tussen de bedrijven BASF in Antwerpen en Yara (voorheen Hydro Agri) in Sluiskil. Voor de Beneden-Zeeschelde zijn de risicocontouren niet berekend, maar de verwachting van de deskundigen is dat ook hier de norm nergens op het land overschreden wordt.

(Ed Stikvoort)

Nieuw leven op voormalige scheepswerf in Temse

Tien jaar nadat het laatste schip van de wereldvermaarde Boelwerf in Temse afrolde, gonst het er opnieuw van bedrijvigheid. Een ambitieus woon-werkproject krijgt er vorm, met zicht op de Schelde. Eén van de projectontwikkelaars licht de plannen toe.

De geschiedenis van de typische Scheldegemeente Temse (26.200 inwoners) is nauw verweven met de scheepvaart en de werf. De industrie doet er haar intrede in de jaren '20 van de 19de eeuw en Bernard Boel sticht de Boelwerf in 1829. Hij begint met het herstellen en maken van houten rivierboten van 50 tot 80 ton. Onder de volgende generaties Boel neemt de oppervlakte van de werf, het aantal werknemers, en de tonnenmaat van de gebouwde schepen gestaag toe. In 1973 komt er een droogdok op de werf voor de bouw en afwerking van schepen tot 180.000 ton, toen 's werelds grootste bestelling. De naam Boelwerf wordt intussen internationaal geïdentificeerd met hoge kwaliteit. De uitstekende reputatie van de scheepsbouwers gaat de wereld rond en voor het welzijn en welvaart van de streek én van de gemeente is de werf van zeer grote betekenis. Maar door de internationale crisis in de scheepsbouw vloeien in 1986 1.200 van de 3.000 werknemers af. Na enkele moeilijke jaren wordt de Boelwerf in 1992 failliet verklaard. Na maanden van moeizame onderhandelingen en een bezetting komt er een doorstart. Maar niet voor lang, in 1994 valt het doek definitief.

DE ZAAAT

Vandaag de dag zijn alle gebouwen van de voormalige Boelwerf verdwenen, met uitzondering van één enkele kraan, opgekocht door de gemeente als blijvende herinnering aan de scheepsbouwactiviteiten. Toch heeft dit unieke stukje oever aan de benedenloop van de Schelde met de omliggende polder- en natuurgebieden haar grote aantrekkingskracht behouden. Op het 86 hectare grote terrein van de vroegere werf rijden sinds kort vrachtwagens af en aan voor de aanleg van een gloednieuw, ambitieus woon-werkproject, de Zaat. Deze naam verwijst naar de afdruk van de romp die schepen nalieten in de bedding van de rivier. Bovendien is 'zaat' Oudnederlands voor scheepstimmerwerf en heette de Boelwerf in de volksmond dus ook "de Zaat". Mevrouw Griet Trekels, projectontwikkelaar bij ING Real Estate is nauw betrokken bij het bouwproject. Samen met de firma Cordeel en het aannemersbedrijf Aertssen vormt ING Real Estate de NV Nieuw Temse, die het project De Zaat realiseert. Drie toparchitecten - Jo Crépain, Storme-Van Ranst en Pieter De Maeyer - hebben de opdracht er een eigentijds en harmonieus geheel van te maken. Ook de gemeente

Temse is nauw betrokken bij het project. Griet Trekels: "De samenwerking met de gemeente verloopt prima. Vooral Schepen van Openbare Werken Verbeke is een drijvende kracht achter dit project. Het gemeentebestuur heeft 2 ha gekocht en zal het voormalige kantoorgebouw van de werf omvormen tot een ultramodern administratief centrum voor de gemeente. De overige 84 ha worden opgesplitst in een woon- en een werkzone."

WONEN

"De woonzone, inclusief parken en recreatiezones beslaat in totaal 30 hectare. Er komen maximaal 970 woongelegenheden, wat overeenkomt met ca. 2.500 bewoners. Hiermee is de Zaat het grootste woningbouwproject van Vlaanderen. Er zijn al heel wat geïnteresseerden, vooral uit Temse zelf en de directe omgeving. Nu de wegen klaar zijn, kunnen de eerste bouwprojecten starten: de luxeuze residenties Ortelius, Methania en Quitauna, in totaal goed voor 20 appartementen. Zij liggen in een tuin en hebben zicht op de Schelde en haar natuur. Dit zijn de duurste projecten (zowat 500.000 euro per flat) en ze zijn nu al verkocht. Eind 2005 zullen de eerste bewoners de panden betrekken."

"Verder komen er appartementsgebouwen in alle prijscategorieën, met of zonder rechtstreeks zicht op de Schelde", vervolgt de projectontwikkelaar. "In de tuinwijk worden bouwgronden aangeboden. Iets dieper landinwaarts bevindt zich een andere troef van het domein: de vijvers Den Esch. In deze natuurlijke omgeving komen een aantal 'urban villa's'. Alle ontwerpen moeten passen in het opgestelde Beeldkwaliteitsplan, zodat de zone geen lappendeken van stijlen wordt."

Hoe zal dit project de gemeente Temse beïnvloeden? Trekels: "We willen zeker geen nieuw dorp creëren. De Zaat moet volledig aansluiten bij de dorpskern van Temse. We houden ook het aandeel van handel en horeca zo beperkt mogelijk, om te vermijden dat deze functies uit het centrum worden weggezogen".

GROEN EN RECREATIE

"Alle appartementen, villa's en bouwgronden worden omkaderd met veel groen en recreatieve voorzieningen. Alle hoofdstraten zijn gericht op de rivier en de vijver. Bovendien krijgen de bewoners van de Zaat er een park van 350 meter lengte bij, dat een verbinding maakt tussen de Scheldeoever en het natuurgebied van de vijvers. Deze groene omkadering wordt tegelijk met de eerste fase van de bouwwerken aangelegd, zodat ook de eerste bewoners kunnen genieten van het beloofde aangename woonklimaat."

Ten westen van de Zaat ligt tenslotte het gecontroleerd overstromingsgebied van Tielrodebroek (Europees Habitatrichtlijngebied). De Schelde zelf en het gebied aan de overkant zijn Europees Vogelrichtlijngebied. Trekels: "Dat brengt natuurlijk enkele voorwaarden met zich mee. Zo mogen we

bijvoorbeeld geen verlichting plaatsen langs de Scheldeover."

WERKEN

"De overige 50 hectaren worden aangelegd als werkgebied. Hiervan is 6,4 hectare gereserveerd voor kantoren en lichte nijverheid en 43,3 hectare voor industrie. Rond het vroegere droogdok van de werf zal de bouwgroep Cordeel zijn activiteiten uitbreiden. Om het woongebied en de industriezone van elkaar af te screenen,

komen er twee overgangszones met een gemengde kantoor-functie." De NV Nieuw Temse verwacht 1.000 banen in deze werkzone.

ERFENIS

Al met al is het een groots plan. In hoeverre is nu voortgeborduurd op de specifieke geschiedenis van de scheepswerf? Welke voor- en nadelen brengt dat met zich mee? Mevrouw Trekels somt op: "We konden starten van een enorm groot, leeg terrein, waar we de

invulling volledig zelf konden kiezen. De ligging, vlakbij de Schelde én vlakbij de publiek toegankelijke vijvers, is de grootste troef van deze locatie. Je hebt hier echt vrij zicht op de rivier, aangezien de ganse zone bijna op dezelfde hoogte ligt als de Sigmadijk. Het enige mogelijke nadeel was dat er verregaande grondsaneringen nodig zouden zijn, maar dat bleef gelukkig beperkt tot het oppervlakkig afgraven van enkele lokale plekken (bv. waar vroeger de ververij was). Er was echter geen spoor van bodemwaterverontreiniging."

En hoe wordt de band met de Schelde versterkt voor de inwoners? "De bestaande wandelpromenade langs de Schelde in Temse wordt doorgetrokken, zodat fietsers en wandelaars zonder onderbreking van de Schelde kunnen genieten. Vanwege de veiligheid en het Sigmaplan krijgen we spijtig genoeg geen toestemming voor

een aanlegsteiger. Als eerbetoon aan het scheepsbouwverleden verwijzen de nieuwe straatnamen naar grote figuren uit de werfgeschiedenis (bv. Frans Boelplein), en andere naar activiteiten eigen aan de scheepsbouw (bv. Nagelheetmakerslaan). De namen van de appartementsgebouwen verwijzen weer naar schepen die ooit op de werf gebouwd werden (Ortelius, Navex, Corteline enz.)." Aldus de projectontwikkelaar die schat dat de realisatie van het project 10 tot 15 jaar zal duren en ongeveer 190 miljoen euro aan investeringen vergt. Zo brengt DE ZAAAT welvaart en welzijn, die de Boelwerf hier zo lang bracht, terug op deze plek, met huisvesting en werkgelegenheid. (KW)

MEER INFORMATIE:

NV Nieuw Temse
+32 (0) 3 711 36 94
e-mail info@dezaat.be
website www.dezaat.be

S c h e l d e N i e u w s

Schelde
InformatieCentrum

"KUNST TUSSEN SCHELDE EN DENDER"

"Dit boek geeft een boeiend en gevarieerd beeld van de beeldende kunst en poëzie in het Land van Schelde en Dender en een nieuwe visie op kunst in relatie tot het landschap." Zo kondigen de samenstellers van het boek, Jean-Paul van der Poorten en Patrick Vandeveld, het 'kunstwerk' aan. Het boek bevat talrijke afbeeldingen van schilderijen, beeldhouwwerken en monumenten. Schelde en Dender vormen de blauwe draad van dit boek en van een tentoonstelling die van zaterdag 6 november tot en met zondag 5 december 2004 in het Cultureel Centrum Ter Dilft te Bornem wordt gehouden. Het boek is 120 bladzijden dik en volledig in kleur. Het kost 17 € (+ 2 € verzendkosten). Er is ook een genummerde versie met zeefdruk. Deze kost 25 € (+ 2 € verzendkosten). Het boek is te bestellen bij Patrick Vandeveld, Kantonstraat 64A, B-9320 Nieuwerkerken-Aalst. E-mail: adv.pvdv@skynet.be.

EINDMEET ONTWIKKELINGSSCHETS SCHELDE-ESTUARIUM IN ZICHT

Op 13 september zijn in het MuZEEum te Vlissingen de voorstellen van besluit met betrekking tot de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium voorgesteld aan de pers en de leden van het Overleg Adviserende Partijen. Op 15 september zijn de voorstellen van besluit, alsook de onderliggende studies van de Strategische MER

en de Maatschappelijke kosten-batenanalyses in de publieke inspraak gegaan.

De inspraakperiode sloot op 15 oktober. Er zijn zeven publieke inspraakavonden georganiseerd, verspreid over het hele Schelde-estuarium; met gemiddeld bijna 150 deelnemers per bijeenkomst. Er zijn zeer veel vragen gesteld tijdens het informatieve gedeelte en gemiddeld hebben tien deelnemers per avond gebruik gemaakt van de formele inspraakmogelijkheid. De mondelinge en schriftelijke inspraakreacties worden meegenomen in de finale besluitvorming. Dat geldt ook ten aanzien van de standpunten van de betrokken overheden en organisaties.

Het overleg van adviserende partijen (OAP) werkt momenteel een eindadvies uit over de voorstellen van de projecten in de Ontwikkelingsschets. De voorzitters van het OAP zullen de Landbouwsector en het Zeeuwse en Brabantse bedrijfsleven nauw betrekken bij de totstandkoming van het eindadvies.

Vlaanderen en Nederland zullen volgens planning in december de nodige politieke besluiten nemen over de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium. De bevoegde bewindslieden hebben dat op 4 oktober herbevestigd tijdens een gezamenlijk overleg in Den Haag.

Meer informatie op www.proses.nl of www.proses.be.

Lokale overheden verbinden zich over water

Gemeenten en Waterschappen in Zeeland en Vlaanderen worden in toenemende mate geconfronteerd met nieuw beleid voor het Schelde-estuarium, zowel op Europees, nationaal als provinciaal niveau. De Taakgroep Westerschelde wil tijdig inspelen op al deze ontwikkelingen voor de Westerschelde en aanliggende binnendijkse gebieden. Samen met voorzitter Leny Poppe-de Looff zette Schelde Nieuwsbrief de verdiensten van de taakgroep op een rijtje.

In 1991 richtten de gemeenten en waterschappen rond de Westerschelde de Taakgroep Westerschelde op. Ze hadden behoefte aan een gestructureerd overleg waarin ze ideeën en meningen konden uitwisselen over de Westerschelde zaken. Door een gezamenlijke visie te ontwikkelen kon men vervolgens de gemeenschappelijke belangen behartigen bij nationale en internationale overheden. Belangen die het belang van de individuele Westerschelde gemeenten overstijgen. Destijds stond vooral de matige waterkwaliteit van de rivier de Schelde op de agenda, want de vervuiling gaf de gemeenten bijvoorbeeld problemen met onderwaterbodems en had negatieve gevolgen voor (strand)recreatie en natuur.

BELANGEN

Vanwege alle ontwikkelingen in en rond de Westerschelde heeft de Taakgroep Westerschelde inmiddels haar aandachtsveld verlegd. De oude doelstelling

“het formuleren van eigen standpunten over beleid van (inter)nationale overheden voor de Wester(Schelde) om de riviervervuiling te beheersen en te verminderen”, dekt niet langer de lading. Taakgroepleden worden in toenemende mate geconfronteerd met andere beleidsonderwerpen en activiteiten in en om het Schelde-estuarium. Denk aan veiligheid tegen overstromen, woningbouw langs het water, risico's van transport van gevaarlijke stoffen over water, kustverdedigingswerken met kansen voor multifunctioneel gebruik van de kustzone en het achterland, natuurgebieden met kansen voor recreatief medegebruik, strand- en dijktoerisme langs de Westerschelde, visserij, de economie van havens en recreatie. Nu geschiedt de beleidsvorming en -uitvoering rond het Schelde-estuarium weliswaar op (inter)nationaal niveau (denk bijvoorbeeld aan de Langetermijnvisie en ontwikkelingschets 2010), maar de maatregelen hebben wel direc-

te gevolgen voor regionale en gemeentelijke visies en plannen op het gebied van ruimtelijke ordening en economie. Volop reden dus voor gemeenten en waterschappen om een actieve en duidelijke rol te spelen in de beleidsvorming van het estuarium.

LAND EN WATER

Daarom stelde de Taakgroep in 2000 een eigen visie op over de toekomst van de Westerschelde. Het rapport 'Land en Water' verscheen op een strategisch moment, namelijk kort voor het Vlaams-Nederlandse besluitvormingsproces over de Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium. Hiermee gaf de Taakgroep aan als waardevolle gesprekspartner mee te willen tellen. In het rapport brachten Gemeenten en Waterschappen hun belangen in beeld, niet alleen rond thema's van de Langetermijnvisie, maar ook op het vlak van toerisme en recreatie. Ook vroeg ze aandacht voor de visserijfunctie van het gebied. Want, zo redeneert de taakgroep, naast de aan de scheepvaart gerelateerde activiteiten zijn dit belangrijke economische pijlers voor de gemeenten langs de Westerschelde. In 2001 organiseerde de Taakgroep vervolgens een symposium over de toekomst van de Westerschelde.

GESPREKSPARTNER

In de tien jaar dat Leny Poppe-de Looff nu voorzitter van de Taakgroep Westerschelde is, is er heel wat bereikt. Zij onderstreept dat dit vooral te danken is aan het onderlinge vertrouwen van de deelnemers, wat bijdroeg aan het formuleren van een gezamenlijke visie. Momenteel krijgt de taakgroep volgens haar een toenemende klankbordfunctie. Een concreet voorbeeld is het gezamenlijke bezwaar dat is aangetekend

tegen de bagger- en stortvergunning, die Rijkswaterstaat aan de Vlaamse Overheid gaf bij de 2e verdieping van de Westerschelde in 2001. De belangrijkste onderdelen van de vergunning, waartegen beroep was ingesteld, betroffen de hoeveelheid te storten baggerspecie van 20 miljoen m³ en de onbepaalde tijd van de beschikking. De Taakgroep kreeg gelijk. Het besluit werd voor die specifieke punten vernietigd. Daarnaast is het de Taakgroep gelukt om als waardevolle gesprekspartner deel te nemen aan diverse nationale en internationale overlegcircuits. Als voorbeelden noemt Poppe-de Looff de deelname aan het Bestuurlijk Overleg Westerschelde van de provincie Zeeland, de verschillende overleggen van de Projectdirectie voor de Ontwikkelingsschets voor het Schelde-estuarium (ProSes), de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Internationale Schelde Commissie (ISC). “In het overleg met de ISC en de werkgroepen over de Europese Kaderrichtlijn Water spelen milieu- en waterkwaliteit nog een belangrijke rol, maar natuurlijk ook de onderlinge samenwerking van de verschillende overheden voor het beheersplan en communicatie naar de burger.”

Voor het thema veiligheid en vervoer van gevaarlijke stoffen over water en veilig wonen, heeft de voorzitter van de taakgroep de nodige inspanningen verricht. Zo wees zij steeds op het belang van het terugdringen van de risicocontour (zie Scheldemonitor). En niet zonder resultaat. Lag die risicocontour enige tijd geleden op belangrijke plaatsen langs de Westerschelde nog op het land, sinds kort ligt die contour volledig op het water.

ONTWIKKELINGSSCHETS

Op dit moment vraagt de besluitvorming over de Ontwikkelingsschets 2010 Schelde-estuarium de volle aandacht, meldt Poppe-de Looff. Als Taakgroep-voorzitter is zij lid van het Overleg Adviserende Partijen (OAP). Het OAP is een bestuurlijk overleg met vertegenwoordigers van havenbesturen, waterschappen, lokale en regionale overheden, natuurbeschermingsorganisaties, milieuorganisaties en landbouworganisaties. Tezamen sturen ze mee aan de inhoud en het proces van totstandkoming van de Ontwikkelingsschets. Het OAP bereidt momenteel een advies voor en brengt dit uit aan de Vlaamse en Nederlandse bewindslieden. De bewindslieden moeten uiterlijk eind 2004 een definitief besluit nemen over de Ontwikkelingsschets en dat dan mede op basis van het advies van het OAP. Voor de nabije toekomst wijst Poppe-de Looff op de Europese Kaderrichtlijn Water en de

Het Schelde-Landschapspark

Ook in Vlaanderen zitten gemeenten gezamenlijk om tafel met de Schelde als onderwerp. Werd in het verleden de Schelde als vijand beschouwd, nu wordt de rivier als kansrijk gezien voor het ruimtelijke ordeningsbeleid. Zes Vlaamse gemeenten langs de Zeeschelde (Bornem, Brasschaat, Temse, Waasmunster, Wetteren en Zwijndrecht) hebben in de zomer van 2004 hun medewerking aan het Schelde-Landschapspark toegezegd. Doel van het Schelde-Landschapspark is het vinden van een kwalitatief goed evenwicht tussen functies als wonen, werken, landbouw en natuurwaarden in samenhang met de rivier. De zes gemeenten zetten zich in om het Vlaamse gewest, de Vlaamse provincies en de Scheldegemeenten in natuurlijke, landschappelijke en stedenbouwkundige zin, maar ook op bestuurlijk vlak samen te laten werken. Men zoekt ook aansluiting in Nederland. Inmiddels zijn al meer dan 200 plannen en projecten geïnventariseerd, die onder de paraplu van het Landschapspark verder kunnen worden uitgewerkt. Op 1 december 2004 wordt het Scheldecharter ondertekend door alle deelnemende gemeenten en andere overheden.

Voor meer informatie: Eddy van Pottelberge, Plangroep Concept, +32-(0)2 757 09 00

daarbij behorende stroomgebied-benadering. Dit dossier zorgt, meer dan voorheen, voor tal van internationale contacten. "Het verder kijken dan de eigen horizon", ervaart zij als "plezierig, verfrissend en interessant". "Bij de huidige integrale beoordeling van zaken gebeurt dat over de eigen grens kijken min of meer automatisch, waardoor je met meer (inter)nationale beleidsvelden in aanraking komt dan

in het verleden".

"De Taakgroep heeft haar toegevoegde waarde inmiddels bewezen", stelt de voorzitter. "Ze heeft, door in gezamenlijkheid op te treden, duidelijke resultaten geboekt. Daarnaast heeft de Taakgroep, en daarmee de deelnemende gemeenten en waterschappen, invloed op de inhoud van de vast te stellen Ontwikkelingsschets 2010. Daarmee hebben we een duidelijke stem in de beleids-

ontwikkeling en uitvoering van maatregelen en projecten die richtinggevend zijn voor het verder ontwikkelen en veilig stellen van de belangrijke functies van de Westerschelde".

INFORMATIE:

Secretariaat Taakgroep Westerschelde.

Mevrouw M.C.M. Rijk
E-Mail mrj@vlissingen.nl
tel: +31 (0)118-487549

Gespot!

Motorcrossers aan de Schelde

De Bathse polder is een van de jongste polders aan de Schelde. Vroeger was het een slikken- en schorregebied tussen de Ooster- en Westerschelde en op luchtfoto's is het oude krekensstelsel nog goed te zien. Pas bij de aanleg van het Schelde-Rijnkanaal in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw werd het Bathse schor van de Schelde afgesloten en opgehoogd met de vrijgekomen baggerspecie. De toen ontstane Bathse polder wordt nu bevolkt door schapen en motorcrossers. De motorcrossers moeten echter wijken, vanwege een natuurcompensa-

tieproject voor de tweede verdieping. De inrichting van een nat natuurgebied gaat binnenkort van start. De ronkende motors verhuizen richting Belgische grens en worden vervangen door grazende runderen.

Inmiddels heeft de Bathse polder echter ook de warme belangstelling van ProSes. In de polder zou de getijdennatuur tot ontwikkeling worden gebracht en krijgt de Schelde weer grip op 'haar' schor. Van opstuivend zand is dan geen sprake meer.

Graaf John de Marnix de Sainte Aldegonde

De regen valt met bakken uit de lucht als ik op een doordeweekse dag opkijk naar het imposante kasteel van Bornem, gelegen aan de Oude Schelde. Het verbaast me niets dat dit prachtige kasteel in 1997 werd bekroond met de begeerde eremedaille van Europa nostra, een vereniging die ijvert voor de bescherming van het cultureel erfgoed. Maar hoe is het om in dit kasteel te wonen? Schelde Nieuwsbrief vroeg het aan de huidige bewoner, graaf John de Marnix de Sainte Aldegonde, 14e graaf van Bornem en 41e bewoner van het kasteel.

"Ik woon hier graag", steekt de graaf van wal. "Toen mijn oom in 1968 kinderloos stierf, heb ik hier mijn intrek genomen. En ruim vijfendertig jaar later heb ik daar nog geen seconde spijt van gehad. Het kasteel is prachtig en de streek rond de Schelde vind ik het voorbeeld van een mooi typisch Vlaams landschap. Oorspronkelijk lag het kasteel aan de Schelde, maar in de 12e-13e eeuw veranderde de stroombedding en verzandde de stroom langs het kasteel. Het kasteel lag nu aan een dode rivierarm en kreeg dus op strategisch en economisch gebied een zeer ongunstige ligging. Pedro Coloma, de toenmalige eigenaar, liet daarop een aantal ingrepen uitvoeren die het domein nieuw leven moesten inblazen. Hij liet o.a. in 1592 een sluis bouwen die de verbinding met de Schelde terug tot stand bracht. Deze sluis wordt in België beschouwd als één van de oudste waterbouwkundige constructies en is vandaag de dag een beschermd monument."

ANTIETK

En dit is niet het enige pareltje in en rond het kasteel. Door de eeuwen heen verzamelden de bewoners namelijk een indrukwekkende collectie aan boeken, schilderijen, meubels enz. Het domein bezit ook een 'eendenkooi', een vernuftige con-

structie die diende om eenden te vangen. Dit stukje van het domein is nu natuurgebied. De eendenkooi zelf wordt soms nog gebruikt, maar dan voor wetenschappelijke doeleinden. Het kasteel kent ook een zeer mooie verzameling koetsen en sleeën. Een collectie die de graaf, net zoals de andere, nog steeds uitbreidt. "Ik ben een antiekverzamelaar, maar ook koetsen verzamelen en paarden menen zijn mijn grote passies. Daarnaast neem ik op het domein deel aan de jacht en geniet ik van de Schelde die in mei op haar mooist is."

REGELZUCHT

Toch ervaart de graaf ook nadelen aan het wonen langs de Schelde. "De Schelde en haar vallei kennen een hoge natuurwaarde waardoor ze nationaal en internationaal

worden beschermd. Voor het graafschap gelden dan ook tal van richtlijnen. Zo valt het domein onder de reglementen van het jachtdecreet, visdecreet, de vogelrichtlijn, habitatrichtlijn, enz. en een deel van het domein is natuurreservaat. Persoonlijk vind ik al die plannen en reglementen op één domein wat overdreven en het maakt het onderhoud niet gemakkelijker. Als ik bijvoorbeeld een weg wil herstellen, moet ik daarvoor een speciale vergunning aanvragen die ook de keuze van materialen beperkt." Deze beperkingen doen echter geen afbreuk aan het mooie domein. De wapenspreuk van de familie Marnix de Sainte Aldegonde luidt: "Rust Elders". Maar moest je mij laten kiezen, ik zou het wel weten hoor! (IV).

Van 15 april tot 1 november kan men het kasteel in groepen bezoeken onder leiding van een gids.

Individueel bezoek kan op 15 augustus, tijdens de twee laatste weekends van augustus en de eerste twee zondagen van september. Dit telkens van 13.30u tot 16u.

Tel: +32 (0)3 889-90-09.

De VVV-Klein-Brabant/Scheldeland heeft ook uitgewerkte dagtochten inclusief een groepsbezoek aan het kasteel. Tel. +32 (0)3 889.06.03

COLOFON

De Schelde Nieuwsbrief is een gezamenlijke Nederlands-Vlaamse kwartaaluitgave van het Schelde InformatieCentrum.

Abonnementen zijn gratis.

De nieuwsbrief valt onder verantwoordelijkheid van de in het Bestuurlijk Overleg Westerschelde participerende organisaties, de Administratie Waterwegen en Zee- wezen, AMINAL afdeling Natuur en het Instituut voor Natuur- behoud. Deze uitgave wordt mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Europese LIFE project MARS.

De in de nieuwsbrief gepubliceerde meningen weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs het beleid van de participerende organisaties.

SCHDELDE INFORMATIECENTRUM

Grenadierweg 31, Postbus 8039
4330 EA Middelburg
Telefoon +31 (0)118 672293
E-mail: info@scheldenet.nl
Coördinator: Anja Phernambucq

Schelde InformatieCentrum op Internet

www.scheldenet.be
www.scheldenet.nl

CORRESPONDENTIEADRES BELGIË

Schelde InformatieCentrum/
Vlaanderen
P/a VLIZ
Vismijn, Pakhuizen 45-52
8400 Oostende
Telefoon +32 (0)59 342144
info@scheldenet.be

REDACTIE

Bregje Beyst, Frans Broodman,
Steven De Froy, Else De Schryver,
Ben Sinke, Ingrid Verbessem,
Katrien Weyn

EIND- EN HOOFDREDACTIE

Laurens Vogelezang, respectie-
velijk Jolanda Duinkerke

ILLUSTRATIES

Anita Eijlers, Jan van de Broeke
RIKZ, MC Riland, WWF België,
Ingrid Verbessem, NV Nieuw
Temse, Grenzeloze Schelde

VORMGEVING EN PRODUCTIE

Grafisch Bedrijf Pitman, Goes

OPLAGE

3200

OVERNAME VAN ARTIKELN

Overname van artikelen is mo-
gelijk met bronvermelding en na
toestemming van de redactie

ISSN 1382-9513